

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Rundskriv

Finanstilsynets kontroll med finansiell rapportering i 2018

RUNDSKRIV:

4/2018

DATO:

08.11.2018

RUNDSKRIVET GJELDER FOR:

Utstedere på Oslo Børs og Oslo Axess som
har Norge som hjemstat

FINANSTILSYNET

Postboks 1187 Sentrum

0107 Oslo

Innhold

Finanstilsynet fører kontroll med den finansielle rapporteringen til foretak med finansielle instrumenter som er tatt opp til handel på Oslo Børs eller Oslo Axess.

Rundskrivet for 2018 omtaler:

1. Finanstilsynets prioriterte områder for kontrollen av årsregnskapet for 2018
2. Implementering og etterlevelse av de nye regnskapsstandardene:
  - IFRS 9 *Finansielle instrumenter*
  - IFRS 15 *Driftsinntekter fra kontrakter med kunder*
  - IFRS 16 *Leieavtaler*
3. Innholdskrav i års- og halvårsrapport
4. Alternative resultatmål (APM)
5. The European Single Electronic Format (ESEF)
6. Finansiell informasjon i prospekter

I tillegg tar rundskrivet opp enkelte regnskapsmessige forhold som Finanstilsynet har vurdert i 2018 i tilsynssaker med noterte foretak. Dette omfatter:

7. Endringer i estimater
8. Betydelig innflytelse
9. Skille egenkapital og forpliktelse – utsteders klassifisering av fondsobligasjoner

Finanstilsynets avsluttende brev til noterte foretak i kontrollsaker blir offentliggjort på Finanstilsynets nettsted og på Newsweb.no.

Finanstilsynet forventer at foretakene gjør seg kjent med vurderingene i rundskrivet og etterlever disse.

1 Prioriterte områder i kontrollen av årsregnskapet for 2018

Finanstilsynet vil prioritere følgende områder i regnskapskontrollen av årsregnskap for 2018¹:

- Problemstillinger knyttet til anvendelsen av IFRS 9 *Finansielle instrumenter*
- Problemstillinger knyttet til anvendelsen av IFRS 15 *Driftsinntekter fra kontrakter med kunder*
- Noteopplysninger om de forventede effektene av implementering av IFRS 16 *Leieavtaler*

Finanstilsynet vil også følge opp at foretakene etterlever innholdskravene i den formelle rapporteringen. Finanstilsynet forventer å se en bedring på dette området og at foretakene også etterlever retningslinjene for alternative resultatmål (APM²).

2 Nye regnskapsstandarder

De nye regnskapsstandardene krever kompetanse og ressurser hos foretakene når det gjelder å operasjonalisere selve standarden, etterleve omfattende noteopplysningskrav og utarbeide god dokumentasjon.

Finanstilsynet har startet flere regnskapstilsynssaker hvor problemstillinger knyttet til IFRS 15 er tatt opp. Videre vil Finanstilsynet i 2019 gjennomføre et tematilsyn med utvalgte banker om hvordan de anvender IFRS 9. Ytterligere kontroller knyttet til etterlevelse av nye standarder vurderes løpende.

Finanstilsynet har i sin kontroll sett en del eksempler på at foretakenes dokumentasjon er for overordnet og generell. Finanstilsynet forventer at foretakene legger tilstrekkelig med ressurser i å etterleve standardene og sørger for grundig dokumentasjon.

2.1 IFRS 9 *Finansielle instrumenter*

Opplysninger i årsregnskapet for 2018 for øvrige foretak og finansforetak
Implementeringen av den nye regnskapsstandarden for finansielle instrumenter, IFRS 9, har vesentlige effekter for mange foretak. Det må gis foretaksspesifikk informasjon om hvordan IFRS 9 påvirker årsregnskapet. IFRS 7 *Finansielle instrumenter – opplysninger* er også endret og inneholder et detaljert sett med krav til opplysninger som foretakene skal gi ved førstegangs-anvendelse av IFRS 9, jf. IFRS 7.42I-42S. Det skal blant annet foreligge en

---

¹ Disse er i samsvar med prioriteringene til den europeiske verdipapir- og markedstilsynsmyndigheten (ESMA) når det gjelder finansiell rapportering, se: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma32-63-503_esma_european_common_enforcement_priorities_2018.pdf

² Alternative Performance Measures

avstemming av tapsnedskrivninger etter IAS 39 og IAS 37 ved utgangen av 2017 med tapsnedskrivninger etter IFRS 9 i åpningsbalansen for 2018, samt en oversikt over reklassifisering av finansielle eiendeler etter nye målekategorier.

IFRS 9 har vanligvis størst effekt for finansforetak, men øvrige foretak må også vurdere vesentlighet og ut fra det gi tilstrekkelig og foretaksspesifikk informasjon om regnskapsmessige effekter av overgangen til ny standard. Standarden endrer flere av opplysningskravene i IFRS 7 når det gjelder kreditt risiko og tapsnedskrivninger. Hvis tallene for 2017 ikke omarbeides i årsregnskapet for 2018, er det heller ikke krav om å omarbeide noteopplysningene for 2017. Det betyr at det må gis noteopplysninger etter kravene i forrige versjon av IFRS 7 for den sammenlignbare perioden.

IFRS 7 har endrede notekrav til omtale av regnskapsmessig sikring. De nye notekravene gjelder også foretak som har valgt å fortsette med sikring etter bestemmelsene i IAS 39, se IFRS 7.21A-24H.

Finanstilsynet vil i de følgende avsnittene rette oppmerksomheten mot enkelte observerte problemstillinger ved implementering av modell for forventede kredittap etter IFRS 9, og som i særlig grad gjelder finansforetak.

Modell for forventede kredittap – generelt

IFRS 9 stiller ikke krav til bruk av spesifikk metode for å beregne forventede kredittap. Kravet er at beregningen reflekterer et nøytralt og sannsynlighetsvektet beløp som bestemmes gjennom å evaluere mulige utfall, tidsverdien av penger, relevant og dokumenterbar informasjon om tidligere hendelser, og nåværende og fremtidige forhold, jf. IFRS 9.5.5.17.

Hvilken informasjon som er tilgjengelig, vil variere i finansforetakene, og også i ulike porteføljer i det enkelte foretak. Informasjonen som anvendes, skal inkludere faktorer som er spesifikke for låntaker, generelle økonomiske forhold og en vurdering av dagens situasjon og utsiktene fremover, jf. IFRS 9 5.5.4 og IFRS 9 B5.5.51. Metoder, inndata og forutsetninger for å beregne kredittap må være foretaksspesifikke. Foretakene må derfor gi gode kvantitative og kvalitative noteopplysninger om hvordan de håndterer kreditt risiko og beregner kredittapet. Videre skal foretakene opplyse om endringer i metodikk og vesentlige forutsetninger i løpet av perioden, og gi en begrunnelse for disse endringene, se IFRS 7.35G.

Bruken av makroøkonomisk informasjon i foretakenes modeller og vektingen av scenarioer har stor betydning for nedskrivningsnivået. Informasjon om hvordan fremadskuende informasjon har blitt inkludert i beregningen av forventet kredittap, skal være transparent og tilgjengelig for regnskapsbrukerne, jf. IFRS 7.35G(b).

Vesentlig endring i kreditt risiko

For utlån hvor kreditt risikoen har økt vesentlig siden førstegangsmåling, skal det foretas tapsnedskrivninger lik forventet kredittap over utlånets levetid. Det er endringer i risikoen for mislighold for hele utlånets forventede levetid (levetids-PD)³ som skal vurderes for å avgjøre om det har skjedd en vesentlig økning i kreditt risiko, jf. IFRS 9.5.5.9.

---

³ PD – Probability of Default

Standarden gir foretak anledning til å benytte misligholdssannsynlighet for de neste tolv månedene (12 mnd. PD) når de vurderer vesentlige endringer i kredittrisiko, hvis misligholdsmønsteret ikke er konsentrert til et spesifikt tidspunkt i utlånets levetid, jf. IFRS 9 B5.5.13. 12 mnd. PD er derfor ikke egnet for eksempel når lånets betalingsprofil er slik at vesentlige betalingsforpliktelse inntreffer etter 12 måneder. Videre kan 12 mnd. PD ikke benyttes hvis endringer i makroøkonomiske eller andre kredittrelaterte forhold ikke er tilstrekkelig reflektert i estimert 12 mnd. PD, jf. IFRS 9 B5.5.14⁴. Foretakene må gjennomføre tilstrekkelige analyser for å benytte en slik forenkling. Uavhengig av hvordan banken vurderer vesentlig økning av kredittrisiko, er det ifølge IFRS 9 en formodning at kredittrisikoen har økt vesentlig når det er mer enn 30 dager siden avdraget eller terminen forfalt (30-dagers "back stop"). Formodningen kan bare overstyres dersom det kan dokumenteres at den ikke er riktig.

Migrering av utlån fra trinn 1 og tolv månederstap til trinn 2 og levetidstap gir økte nedskrivninger. Informasjon om hvordan et foretak operasjonaliserer dette er vesentlig for brukerne av regnskapet. Foretakene må være spesifikke i sin informasjon om kvantitative og kvalitative terskler og om de benytter 30-dagers "back stop", jf. omtale ovenfor. Videre må foretakene opplyse om retningslinjer og terskelverdier for å flytte utlån tilbake fra trinn 2 til trinn 1, og om det er en prøveperiode ("cure period") for å sikre at utlånet faktisk har lavere risiko. Foretak som vurderer at endring i 12 mnd. PD er en rimelig forutsetning for endring av levetids PD, må opplyse om dette.

Forventet levetid på utlån

Forventet levetid på et utlån påvirker beregningen av forventet kredittap. Hvis andre forhold holdes konstant, vil lengre levetid gi høyere misligholdssannsynlighet og høyere kredittap enn kortere levetid, jf. IFRS 9.B5.5.10.

Et utlåns effektive levetid er ofte kortere enn det som fremgår av låneavtalen på grunn av nedbetalinger, innfrielse før tiden og refinansiering. Generelt må tallgrunnlaget som benyttes for å estimere forventet tap, være tilstrekkelig detaljert og inndelt i homogene undergrupper av låntakere. For eksempel bør beregning av forventet levetid på et boliglån være differensiert etter behovet for refinansiering og evne til førtidige nedbetalinger (for eksempel geografisk og mellom generasjoner).

Det er ikke nødvendigvis tilstrekkelig å ha historikk om tidligere atferd blant låntakere når foretaket skal vurdere forventet levetid fremover. IFRS 9 krever at foretakene skal ta hensyn til fremadskuende informasjon når de beregner kredittap. For eksempel er det rimelig å anta at det er færre forskuddsbetalinger og innfrielse av lån før tiden i en nedgangskonjunktur. Endringer i forventet levetid på utlånene vil derfor være en av forutsetningene som vanligvis må justeres når foretakene skal utarbeide scenarioer.

---

⁴ Se diskusjon om temaet i Transition Resource Group for Impairment of Financial Instruments (ITG) i september 2015. ITG har påpekt at foretakene må gjøre en grundig analyse i forkant for å kunne benytte 12 mnd. PD som en forenkling av levetids-PD for å vurdere om det har vært en vesentlig endring i kredittrisiko.

2.2 IFRS 15 *Driftsinntekter fra kontrakter med kunder*

Informasjon om anvendelsen av IFRS 15 skal være foretaksspesifikk. Informasjon skal gi brukeren mulighet å forstå hvordan kontrakter er analysert, og hvordan femstegsmodellen⁵ er anvendt på ulike inntektsstrømmer og kontraktstyper.

Det er viktig at foretakene etterlever standarden, både når det gjelder krav til dokumentasjon, operasjonaliseringen av de valgte regnskapsløsningene og etterlevelse av noteopplysningskravene. I enkelte tilfeller som Finanstilsynet har sett på, er dokumentasjonen for overordnet og generell. Enkelte foretak analyserer ikke kontraktene etter kriteriene i IFRS 15. For eksempel er sentrale deler av kontraktene ikke analysert, som elementer i variable vederlag, leveringsbetingelser (såkalte inco-termer) eller at kontraktsanalyser ikke er gjort tidsriktige. Finanstilsynet vil om nødvendig be foretaket om å utarbeide ny dokumentasjon som tilfredsstillende kravene i standarden.

I kontrollen av årsregnskapene for 2018 vil Finanstilsynet se på hvordan foretakene har analysert kontrakter og implementert IFRS 15, og hvordan dette er presentert i regnskapene gjennom prinsipper og noteopplysninger. Foretakenes kontraktsanalyser må være presise og grundige, og de må beskrive konkret hvordan prinsippene i standarden er operasjonalisert og hvordan skjønn er utøvd.

Noteopplysninger og regnskapsprinsipper

IFRS 15 stiller omfattende krav til noteopplysninger. Kravene er gitt i form av et rammeverk, som innebærer at det enkelte foretaket skal tilpasse kravene til sin virksomhet. Foretakene må vurdere om noteopplysningene tilfredsstillende målsettingen i standarden. Opplistingen av kravene til informasjon i standarden er ikke uttømmende. Standarden er i stor grad knyttet til et foretaks konkrete kontrakter og leveranser, og brukere trenger derfor tilstrekkelig informasjon for å forstå anvendelsen og vurderingene som foretaket har gjort.

Standarden nevner spesifikt vurderinger, og endringer i vurderinger, som påvirker fastsettelsen av størrelsen på, og tidspunktene for, inntekter fra kontrakter med kunder. Noen noteopplysninger er det eksplisitt krav om, for eksempel IFRS 15.124-125 om noteopplysninger knyttet til fastsettelse av tidspunktene for oppfyllelse av leveringsforpliktelser og IFRS 15.126 knyttet til fastsettelse av transaksjonsprisen og allokeringen av transaksjonsprisen til leveringsforpliktelser. Andre opplysninger som foretakene vanligvis må gi, er vurderinger knyttet til identifisering av leveringsforpliktelser, behandling av ikke-refunderbare forhåndsbetalte avgifter og utgifter påløpt før produksjon. Finanstilsynet viser også til opplysningskravene i IFRS 15.120 og IFRS 15.122, som er omfattende og krevende å oppfylle. Det er derfor viktig at foretakene gir tilstrekkelige forklaringer til disse opplysningene.

---

⁵ Femstegsmodellen er en integrert del av IFRS 15 og ble presentert i IFRS 15.IN7 da standarden ble utgitt.

Førstegangsanvendelse

Ved førstegangsanvendelse av en standard er foretakenes beskrivelse av konkrete og foretaksspesifikke regnskapsprinsipper og noteopplysninger avgjørende for at brukerne skal forstå anvendelsen av den nye standarden. Foretakene må vurdere om det er nødvendig å ta med prinsipper og detaljerte noteopplysninger for sammenligningstall dersom modifisert retrospektiv metode er brukt, det vil si når tall for 2018 og 2017 er innregnet under ulike prinsipper.

Informasjon om overgangen til IFRS 15, inkludert valgt overgangsmetode, og vesentlige effekter bør komme tydelig frem. Finanstilsynet minner om kravene i IAS 8 *Regnskapsprinsipper, endringer i regnskapsmessige estimater og feil* nr. 28, og kravene i IFRS 15 Appendix C. Dersom den modifiserte retrospektive metoden benyttes, stiller paragraf C8 i IFRS 15 krav til ytterligere noteopplysninger i implementeringsåret. For hver post i finansregnskapet som er påvirket av implementeringen av IFRS 15, skal beløpet som endres fremkomme, samt en forklaring på årsakene til vesentlige endringer. Finanstilsynet minner også om opplysningskrav for de forenklinger ("practical expedients") som er brukt. Selv om overgangseffekten ikke er vesentlig på overgangstidspunktet, endrer IFRS 15 viktige prinsipper og begreper for inntektsføring. Nye prinsipper og begreper må innarbeides i kontraktsanalyser, interne prosesser og noteopplysninger.

2.3 IFRS 16 *Leieavtaler*

IFRS 16 *Leieavtaler* trer i kraft fra 1. januar 2019. Foretakene må informere om hvordan endringene påvirker årsregnskapet når de implementeres, i tråd med IAS 8.30-31. Det skal gis både kvalitative og kvantitative noteopplysninger. IFRS 16 krever i utgangspunktet at leietaker balansefører alle leieavtaler, og flere nøkkeltall vil bli påvirket som en følge av dette. For utleier medfører standarden mindre endringer. For både leietaker og utleier medfører standarden betydelig utvidede notekrav.

Årsregnskapet 2018

Ettersom årsregnskapet for 2018 vil bli publisert etter at standarden har trådt i kraft, er det forventet at foretakene på dette tidspunktet i hovedsak har ferdigstilt implementeringen av IFRS 16. Foretakene må derfor kunne gjøre rede før effekten på egenkapitalen per 1. januar 2019, eller 1. januar 2018 dersom de benytter full retrospektiv metode. I tillegg skal noteinformasjonen redegjøre for hvilke regnskapsprinsipper som er valgt. Dersom foretaket er leietaker, skal det også redegjøre for hvilke forenklinger ("practical expedients") det har valgt. For at brukerne av regnskapet skal være i stand til å vurdere effekten av IFRS 16, bør informasjonen inneholde vurderinger av hva som er gjort for å fastsette om en kontrakt inneholder en leieavtale, hvordan leieperioden og diskonteringsrenten er beregnet, og om kontrakten inneholder flere produkt- eller tjenesteleveranser som innregnes hver for seg. Noteopplysninger som gis, skal være konkrete og knyttet til foretaket.

Brukerne av regnskapet bør forstå sammenhengen og endringene i fremtidig minsteleie for operasjonelle leieavtaler er regnskapsført i henhold til IAS 17 og i henhold til IFRS 16. Foretak oppfordres derfor til å gi slik informasjon i årsregnskapet for 2018.

Når standarden har trådt i kraft, skal foretak i samsvar med IFRS 16.C12(b) avstemme forskjeller mellom forpliktelsene for operasjonelle leieavtaler som det er opplyst om i noter i henhold til IAS 17 og leieforpliktelsen som ble regnskapsført ved implementering av IFRS 16. Foretakene bør gi slik informasjon allerede i årsregnskapet for 2018. Informasjonen skal senest gis i årsregnskapet for 2019. Foretak bør også opplyse om vesentlige antakelser og skjønnsmessige vurderinger for å bestemme diskonteringsrenten for beregning av nåverdien av leieforpliktelsen og bruksverdien for eiendelen ved førstegangsimplicering i samsvar med IFRS 16.C8.

Andre deler av årsrapporten for 2018

Det er naturlig å omtale effekten av IFRS 16 også i andre deler av årsrapporten enn bare i årsregnskapet, for eksempel i årsberetningen, i redegjørelsen om foretaksstyring eller i definisjonen av alternative resultatmål. I årsberetningens omtale av utviklingen i resultat, må foretaket også omtale hvordan resultat og stilling vil endres som følge av de nye regnskapsreglene. Redegjørelsen om foretaksstyring skal omtale hvilke endringer i systemene for internkontroll og risikostyring knyttet til regnskapsrapporteringen som de nye regnskapsreglene har medført.

Delårsregnskap 2019

Delårsrapporteringen i 2019 skal være utarbeidet i samsvar med IFRS 16 som skal tas i bruk 1. januar 2019. Dette gjelder både for innregning og måling, samt presentasjon, klassifisering og noteopplysninger. For at delårsrapporteringen i 2019 skal være en oppdatering av siste fullstendige årsregnskap i henhold til IAS 34.6, må foretakene ha gitt nødvendig informasjon i årsregnskapet for 2018. Dersom dette ikke er mulig, må delårsregnskapene inneholde informasjon om overgangseffekter.

Dersom foretaket velger å implementere IFRS 16 uten å endre sammenligningstall, må informasjonen i delårsrapportene fremstilles på en slik måte at brukerne av rapportene får den nødvendige innsikten i presentert informasjon for begge årene.

3 Innholdskrav i års- og halvårsrapport

Både års- og halvårsrapporter skal inneholde års- og halvårsberetning, års- og halvårsregnskap og ledelseserklæring, samt at det både i års- og halvårsrapporter tydelig skal fremgå hvilke deler av rapporten som utgjør beretning, regnskap og ledelseserklæring. Ledelseserklæringen kan ikke slås sammen med års- eller halvårsberetningen.

Noterte foretak må sørge for at de utarbeider års- og halvårsrapportene i tråd med innholdskravene og at de nevnte dokumentene blir presentert i separate deler i rapportene.

Finanstilsynet har sett at det i flere halvårsrapporter i 2018 er uklart hvilke deler av den publiserte rapporten som er halvårsberetning og halvårsregnskap. Flere foretak inkluderer også ledelseserklæringen i halvårsberetningen, mens andre foretak mangler ett eller flere av de nevnte dokumentene i rapportene sine.

Enkelte foretak inkluderer ikke-finansiell informasjon i årsregnskapet. For eksempel tar de deler av samfunnsansvarsrapporteringen med i noter til årsregnskapet. Finanstilsynet mener at slik rapportering ikke skal være en del av årsregnskapet, men skal gis i andre deler av årsrapporten.

4 Alternative resultatmål

Finanstilsynet gjennomførte i 2017 et tematisyn for å kartlegge foretakenes bruk og etterlevelse av retningslinjene for alternative resultatmål. Resultatene ble publisert i rapporten "Tematisyn om alternative resultatmål 2017".⁶ Manglende etterlevelse av retningslinjene har også vært del av flere tilsynssaker.

I 2018 har Finanstilsynet kontrollert den finansielle rapporteringen for 25 noterte foretak. Kontrollen i 2018 avdekket at flere av foretakene fortsatt ikke etterlever kravene på en rekke områder. Finanstilsynet har avdekket vesentlige mangler i etterlevelsen i foretakenes forklaring av bruk og i avstemming av alternative resultatmål. Videre har tilsynet observert tilfeller der alternative resultatmål blir vektlagt mer enn regnskapstall, og at foretakene ikke har gitt en balansert fremstilling. Finanstilsynet vil følge opp foretakenes etterlevelse av retningslinjene i kontrollen av fremtidige finansielle rapporteringer.

Sentrale observasjoner fra kontrollen i 2018 er omtalt i rapporten "Alternative resultatmål 2018", som er publisert på Finanstilsynets nettsted.⁷

5 European Single Electronic Format (ESEF)

I forbindelse med endringene i rapporteringsdirektivet ("Transparency Directive") og som en del av målet om å harmonisere den finansielle rapporteringen i Europa, har European Securities and Markets Authority (ESMA) utarbeidet et forslag til forordning ("regulatory technical standard on ESEF") med krav om et nytt felles elektronisk rapporteringsformat for utstedere i EØS-området.

Denne forordningen⁸ vil kreve at alle foretak som er omfattet av rapporteringsdirektivet, må benytte det nye formatet for elektronisk rapportering av årsrapporten for regnskapsår som starter fra og med 1. januar 2020. Dette vil gjelde foretak med Norge som hjemstat og som har omsettelige verdipapirer som er tatt opp til handel på regulert marked. Plikten gjelder ikke foretak som bare utsteder gjeldsinstrumenter der pålydende er minst 100 000 euro eller for verdipapirfond, jf. verdipapirhandelloven § 5-4.

⁶ <https://www.finanstilsynet.no/contentassets/feba848927be4ee0ac7789a7e14d0c73/tematisyn-om-alternative-resultatmal-2017.pdf>

⁷ <https://www.finanstilsynet.no/contentassets/1836713aa7d44e76805ebbef21decd35/alternative-resultatmal-2018.pdf>

⁸ Jf. Rapporteringsdirektivet art. 4 nr. 7

Det nye formatet for elektronisk rapportering innebærer at hele årsrapporten skal publiseres i XHTML ("Extensible Hypertext Markup Language"). For å kunne gjøre regnskapet maskinlesbart, skal konsernregnskap som er utarbeidet i samsvar med IFRS, merkes ved bruk av XBRL ("eXtensible Business Reporting Language"). XBRL-merkingen gjøres ved å anvende en taksonomi. Taksonomien angir et hierarki for å strukturere og klassifisere finansiell informasjon. Foretakene kan utvide eller begrense elementene som skal merkes ("extensions"), så lenge disse elementene forankres i taksonomien som er lagt til grunn ("anchoring"). Krav om merking gjelder i første omgang kun resultatregnskapet, balansen, kontantstrømoppstillingen og oppstillingen av endring i egenkapitalen. For regnskapsår som starter fra og med 1. januar 2022, er det også krav om merking av noteopplysninger. Det er ikke krav om detaljmerking av noteopplysninger, men deler av notene skal merkes samlet ("block tagging").

Forordningen er for tiden til godkjenning i Europakommisjonen og vil sannsynligvis bli publisert i andre kvartal i 2019. Selv om endringene til rapporteringsdirektivet ennå ikke er tatt inn i EØS-avtalen eller gjennomført i norsk rett, oppfordrer Finanstilsynet norske foretak som er omfattet av rapporteringsdirektivet om å være forberedt på innføringen av det nye elektroniske rapporteringsformatet.

6 Finansiell informasjon i prospekter

I forbindelse med prospektkontrollen kan det være nødvendig å vurdere enkelte regnskapsmessige problemstillinger. Finanstilsynet har i noe tid erfart at foretakenes vurdering og dokumentasjon av slike regnskapsspørsmål er mangelfull. Det er foretakenes plikt å sørge for at aktuelle regnskapsmessige problemstillinger er tilfredsstillende vurdert og dokumentert før prospektutkastet sendes til Finanstilsynet. Finanstilsynet har også erfart at informasjonen som gis om transaksjonene, er mangelfull i utkastene som sendes inn. Dette gjelder særlig når en del av en virksomhet børsnoteres etter reorganiseringer og i prospekter som relateres til oppkjøp av virksomheter som er i økonomiske vanskeligheter.

Finanstilsynets prospektkontroll er ikke en fullverdig regnskapskontroll. Finanstilsynet vil imidlertid i arbeidet med forhåndsveiledninger og prospektgodkjenningen fortsette å etterspørre dokumentasjon som begrunner den regnskapsmessige behandlingen i foretakene. Finanstilsynet vil også fortsette å kreve fylldig informasjon i prospektet om transaksjoner og regnskapsmessige vurderinger og valg som foretaket har gjort. I 2018 har Finanstilsynet i flere tilfeller krevd å få tilsendt dokumentasjon som beskriver de regnskapsmessige løsningene, og tilsynet har også krevd at foretakene tar inn betydelig mer informasjon i prospektene enn det som var i de opprinnelige prospektutkastene.

Finanstilsynet ber foretakene sørge for at regnskapsmessige løsninger er tilstrekkelig dokumentert før de ber om forhåndsveiledning og før de sender prospektutkastet til Finanstilsynet. Foretakene må også inkludere informasjon om disse forholdene i prospektutkastet som de sender Finanstilsynet.

7 Endringer i estimater

Foretak benytter estimater som påvirker balanseført verdi for eiendeler og gjeld, inntekter og kostnader når de utarbeider finansregnskap. Estimaten skal baseres på de siste pålitelige opplysningene som er tilgjengelige. Dersom det skjer endringer i forholdene som lå til grunn for estimatet, eller som følge av nye opplysninger, må foretaket endre estimatene. Virkningen av en endring i et regnskapsmessig estimat innregnes fremadrettet (prospektivt), i motsetning til endring i regnskapsprinsipp, eller feil i tidligere perioder, som gjøres med tilbakevirkende omarbeiding av sammenligningstall (retrospektivt). Foretakene må derfor skille mellom estimatendringer på den ene siden og endring i regnskapsprinsipp eller feil i tidligere perioder på den andre siden.

Dersom et foretak endrer et regnskapsmessig estimat som har vesentlig virkning på inneværende eller fremtidige perioder, skal det opplyses om arten og omfanget av endringen i henhold til IAS 8.39. Opplysningskravet gjelder også i delårsregnskapet, jf. IAS 34.16A d). Slik informasjon skal fremgå tydelig av årsregnskapet og delårsregnskapet. Informasjonen skal tas inn i note til års- eller delårsregnskapet, og med en klar henvisning fra regnskapslinjen eller -linjene som er påvirket. Dersom estimatendringen påvirker sentrale nøkkeltall eller måltall vesentlig, bør det fremgå hvilken beløpsmessig effekt estimatendringen har hatt på slike nøkkeltall eller måltall.

Finanstilsynet har vurdert et delårsregnskap hvor foretaket hadde gjort en estimatendring som førte til en vesentlig resultatforbedring. Uten estimatendringen ville foretaket gått med underskudd, mens det ble rapportert et overskudd. Det forbedrede resultatet ble kommentert flere steder i delårsrapporten, i børsmelding og i presentasjon av regnskapet uten at informasjon om estimatendringen fremkom. Foretaket hadde kort kommentert forholdet under resultatgjennomgangen i delårsberetningen som ble presentert før delårsregnskapet. Det var imidlertid ingen notehenvisning til regnskapslinjen som var påvirket. Informasjonen fremstod som vanskelig tilgjengelig for brukerne av regnskapet. Finanstilsynets konklusjon var at estimatendringen ikke var tilfredsstillende opplyst i delårsregnskapet.

8 Betydelig innflytelse

For investering i foretak der investor har betydelig innflytelse, skal normalt investeringen regnskapsføres som tilknyttet foretak ved bruk av egenkapitalmetoden i henhold til IAS 28 *Investeringer i tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet*.

I IAS 28 er det en presumsjon om at betydelig innflytelse foreligger dersom et foretak kontrollerer 20 prosent eller mer av stemmerettene i foretaket som det er investert i. Motsatt presumsjon gjelder dersom et foretak kontrollerer mindre enn 20 prosent av stemmerettene. Dersom disse presumsjonene ikke legges til grunn, må det klart godtgjøres at det foreligger betydelig innflytelse, eller at det ikke foreligger innflytelse, dersom foretaket kontrollerer mindre enn 20 prosent av stemmerettene.

Finanstilsynet mener at grensen på 20 prosent ikke må forstås som en automatikk i klassifiseringen kun basert på den kvantitative andelen av stemmeretter. Vurderingen av om betydelig innflytelse foreligger, må også være en kvalitativ vurdering av de forhold som gir et foretak innflytelse over et annet foretak. Ved eierandeler nær 20 prosentgrensen, eller når andre forhold tilsier det, må foretaket foreta en grundig vurdering. Betydelig innflytelse kan foreligge også der foretaket kontrollerer langt mindre enn 20 prosent av stemmerettene dersom det er forhold som medfører at betydelig innflytelse klart kan demonstreres.

Betydelig innflytelse godtgjøres vanligvis ved at ett eller flere av forholdene som omtales i IAS 28.6, er til stede. Forholdene som angis, er imidlertid ikke uttømmende. Dersom det er identifisert andre relevante forhold enn de som er angitt i IAS 28.6, og som gir et foretak innflytelse over et annet foretak, må disse forholdene inngå i vurderingen av betydelig innflytelse. Et eksempel på et slikt forhold er at foretaket er den største aksjonæren, og de resterende eierandelene er spredt på mange aksjonærer.

Representasjon i styret eller tilsvarende styrende organ i foretaket som det er investert i, er etter IAS 28.6 a) et forhold som kan godtgjøre at det foreligger betydelig innflytelse. IAS 28.6 a) er ikke begrenset til kun å gjelde situasjoner der enkeltaksjonærer nominerer egne styrerepresentanter i et foretak. Andre former for representasjon kan også være omfattet, basert på en konkret vurdering av omstendighetene og forholdene som knytter seg til vedkommende som har styreposisjonen. Faktorer som det kan være relevant i vurdere i denne sammenheng, er vedkommendes tilknytning til investorforetaket, aksjonærer og de ulike rollene som vedkommende har.

IAS 28.6 c) angir at betydelig innflytelse vanligvis kan godtgjøres når det finnes vesentlige transaksjoner mellom foretaket og foretaket som det er investert i. Etter Finanstilsynets syn vil det mest sentrale være å vurdere dette ut fra perspektivet til foretaket det er investert i. Dersom transaksjonene medfører en vesentlig økonomisk verdi for foretaket det er investert i, skaper dette et maktforhold der investor kan oppnå innflytelse på grunn av maktforholdet.

Vurderingen av om forhold som er angitt i IAS 28.6 c) er til stede, må baseres på en vurdering av alle forhold som inngår i transaksjoner og forretningsmessig samarbeid mellom foretakene. Det observeres stadig nye former for samarbeid mellom foretak, spesielt der det foreligger eierskap som strekker seg lenger en tradisjonelle kjøps-/salgstransaksjoner av varer og tjenester, og der ulike former for samarbeid kan skape vesentlig økonomisk verdi for ett eller begge foretakene. Også slikt samarbeid må tas med i vurderingen.

Finanstilsynet har vurdert den regnskapsmessige behandlingen av en investering på 16,4 prosent i et annet foretak. Investorforetaket og foretaket det hadde investert i, hadde samme styreleder. Styrelederen var ikke formelt oppnevnt for å representere investorforetaket i styret til foretaket det var investert i, men han hadde nære forbindelser til investorforetaket. Styrelederen var selv aksjonær i investorforetaket. I tillegg fremsto han som en viktig og langvarig forretningspartner til daglig leder og største aksjonær i investorforetaket. Videre har han siden oppstarten hatt en tydelig rolle i oppbyggingen og styringen av foretaket. Finanstilsynets vurdering var at styrelederens sterke tilknytning til investorforetaket medførte at han reelt sett var å anse som en representant for investorforetaket.

Investorforetaket og foretaket det hadde investert i, hadde også samarbeidsavtaler som var vesentlige for foretaket det var investert i. I tillegg var investorforetaket den største aksjonæren i foretaket, og resterende aksjer var spredt på mange aksjonærer. Etter en totalvurdering konkluderte Finanstilsynet med at det klart kunne demonstreres at investorforetaket hadde betydelig innflytelse over foretaket det hadde investert i, til tross for at eierandelen var under 20 prosent.

9 Skille egenkapital og forpliktelse – utsteders klassifisering av fondsobligasjoner

IAS 32 *Finansielle instrumenter – presentasjon* etablerer prinsipper for klassifisering og presentasjon av finansielle instrumenter. En utsteder av et finansielt instrument skal klassifisere instrumentet, eller de enkelte komponentene av instrumentet, som forpliktelse eller egenkapital i overensstemmelse med definisjonene av finansielle forpliktelser og egenkapitalinstrumenter.

Skillet mellom egenkapitalinstrumenter og finansielle forpliktelser var et prioritert område for Finanstilsynet i kontrollen med årsregnskapene for 2016. Se omtale i rundskriv 12/2017.

For utstedere har det stor betydning om det finansielle instrumentet blir klassifisert som egenkapital eller forpliktelse. Klassifiseringen påvirker nøkkeltall som gjeldsgrad, egenkapitalandel og egenkapitalrentabilitet. Videre har klassifisering også direkte betydning for resultatregnskapet ettersom renter og gevinst og tap på finansielle forpliktelser innregnes i resultatregnskapet, mens egenkapitaltransaksjoner som for eksempel utbytte, føres direkte mot egenkapitalen. Dette medfører blant annet at rentenettoen vil bli påvirket av klassifisering av instrumentet.

Norske banker har de senere årene utstedt fondsobligasjoner som er tilpasset EUs kapitaldekningsdirektiv (CRD IV) og -forordning (CRR). Formålet med å utstede fondsobligasjoner er å styrke bankens kapitaldekning ettersom disse obligasjonene kan utgjøre kjernekapital ved beregning av kapitaldekning. For å kunne tilfredsstille kravet til kjernekapital, må avtalen inneholde et vilkår om at utstederen har en ubetinget rett til å stoppe renteutbetalingene.

CRD IV og CRR er foreløpig ikke tatt inn i EØS-avtalen, men de aktuelle bestemmelsene ble i stor grad tatt inn i finansforetaksloven med forskrifter med effekt fra 30. september 2014. Allerede før dette tidspunktet var det klart hvordan det nye kapitaldekningsregelverket ville bli, og avtalene mellom utstedere av fondsobligasjoner og Nordic Trustee ASA, som tillitsmann på vegne av obligasjonseierne, ble tilpasset det nye regelverket. Vilkåret om at utstederen har en ubetinget rett til å stoppe renteutbetalingene på det evigvarende fondsobligasjonslånet ble inkludert, slik at fondsobligasjoner som var utstedt før lov- og forskriftsendring, kunne oppfylle kriteriene for å bli klassifisert som kjernekapital.

Etter IAS 32.16 kan et foretak klassifisere et instrument som egenkapital bare dersom begge betingelsene i a) og b) er oppfylt:

- a) *Instrumentet inneholder ingen kontraktmessig plikt til å:*
  - 1) *Levere kontanter eller en annen finansiell eiendel til et annet foretak, eller*
  - 2) *Bytte finansielle eiendeler eller finansielle forpliktelser med et annet foretak på vilkår som kan være ugunstige for utstederen.*
- b) *Dersom instrumentet vil eller kan bli gjort opp i utstederens egne egenkapitalinstrumenter, må det være:*
  - 1) *Et ikke-derivat som ikke inneholder noen kontraktmessig forpliktelser for utstederen til å levere et variabelt antall av utsteders egne egenkapitalinstrumenter, eller*
  - 2) *Et derivat som bare vil bli gjort opp av utstederen ved et bytte av et fast kontantbeløp eller en annen finansiell eiendel mot et fast antall av utsteders egne egenkapitalinstrumenter.*

Låneavtalene mellom utstederne og tillitsmannen på vegne av investorene inneholder ingen bestemmelse om at fondsobligasjonen kan gjøres opp med utsteders egne egenkapitalinstrumenter. Det foreligger heller ingen kontraktmessig plikt til å bytte finansielle eiendeler med et annet foretak på ugunstige vilkår for utstederen. Den siste betingelsen som må være oppfylt for å klassifisere fondsobligasjoner som egenkapital, er at det ikke foreligger en kontraktmessig plikt for utstederen til å levere kontanter, jf. IAS 32.16 a)1).

Fondsobligasjonene som utstedes etter kapitaldekningsregelverket, er evigvarende obligasjoner og kan ikke kreves innfridd av obligasjonseierne. Videre fremkommer det i avtalen at utsteder har full fleksibilitet med hensyn til renteutbetalinger. Det foreligger dermed ingen kontraktmessig plikt til å utbetale verken hovedstol eller renter.

I praksis vil utstedere av fondsobligasjoner betale renter til sine investorer. Ifølge låneavtalen har utstederen likevel en ubetinget rett til å unngå å betale renter, og etter IAS 32 er det den kontraktsregulerte plikten i avtalen som er avgjørende. Dette er også trukket frem av International Accounting Standards Board (IASB), jf. IFRIC Update November 2006⁹, som refererer til diskusjoner i IASB juni samme år:

The Board discussed whether so-called economic compulsion should affect the classification of a financial instrument [...].

The Board confirmed that such a contractual obligation could be established explicitly or indirectly, but it must be established through the terms and conditions of the instrument. Thus, by itself, economic compulsion would not result in a financial instrument being classified as a liability under IAS 32.

---

⁹ <https://www.ifrs.org/-/media/feature/news/updates/ifrs-ic/2006/november-2006-ifric-update.pdf>

The Board also stressed that IAS 32 requires an assessment of the substance of the contractual arrangement. It does not, however, require or permit factors not within the contractual arrangement to be taken into consideration in classifying a financial instrument.

Fondsobligasjoner som skal kvalifisere som kjernekapital ved beregning av bankens kapitaldekning, må inneholde vilkår om at utstederen har en ubetinget rett til å stoppe renteutbetalingene på det evigvarende lånet. Slike fondsobligasjoner vil bli klassifisert som egenkapital etter IAS 32.

